

**VESANNON KUNTA
TARKASTUSLAUTAKUNTA****ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020****Kunnanvaltuustolle****1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely**

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnanvaltuuston 12.6.2017 § 25 toimikaudeksi 2017-2021 ja 18.6.2018 § 22 § muutettuun tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet arviointivuoden aikana seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	varajäsen
Osmo Korhonen	Tuomas Kuhmonen
Jaana Koskinen	Jarmo Pasanen
Anneli Simonen	Aino Toikkanen
Toomas Alviste	Sirje Huuskonen

Puheenjohtajana on toiminut koko kauden Osmo Korhonen ja varapuheenjohtajana on toiminut Jaana Koskinen. Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Lilja Koskelo. Vastuunalainen tilintarkastaja on toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman. Tarkastuslautakunta on pitänyt seitsemän tilivuoden 2020 arviointiin liittyvää kokousta. Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan kunnanjohtajaa, sivistystoimen johtajaa, nuoriso-ohjaajaa, palveluneuvojaa, vs. perusturvajohtajaa, kunnanvaltuuston puheenjohtajaa, kunnanhallituksen puheenjohtajaa, Vesannon Vuokratalot Oy:n edustajaa, Palveluyhtiö Viisarit Oy:n toimitusjohtajaa sekä ympäristösuojelutarkastajaa.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2020 talousarvioon, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Lisäksi arvioinnin pohjana ovat jäsenten vuoden aikana muutoin tekemät havainnot eri lautakuntien päätöksenteosta, toiminnasta ja taloudesta.

Seuraavat esteellisyydet on otettu huomioon arviointityössä:

- Osmo Korhonen, elinvoimaryhmän jäsen, Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n neuvottelukunnan jäsen
- Jaana Koskinen, sivistyslautakunnan varajäsen

- Tuomas Kuhmonen, sivistyslautakunnan ja perusturvalautakunnan varajäsen sekä elinvoimaryhmän puheenjohtaja
- Sirje Huuskonen, Siilinjärven kunnan maaseutulautakunnan jäsen

2. Kuntastrategia

Vesannon kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 18.6.2018 § 26

Strategia sisältää:

- Brändityyppisen vision (vakiinnuttamisaika 10-20 vuotta)
- Kunnan toimintatapoja koskevat linjaukset 2018-2021
- Kuntatason strategiaprojektit vuodelle 2018
- Tausta-aineiston (tilastot ja valmisteluprosessin dokumentointi)
- Strategiaprojektit määritellään vuosittain kuntatasolla ja alemmilla tasoilla

Strategian perusta:

- Strategian ”kuittaamisesta” jatkuvaan, ohjaavaan strategiatyöhön
- Elinvoima-ajattelu strategiatyön perustana
- Strategia tukee profiloitumista
- Monitasoinen ja osallistava toimintatapa
- Strategisen ja operatiivisen toiminnan suhteen selkiyttäminen
- Kuntalain vaatimusten täyttäminen

Strategian arviointi ja seuranta:

- Elinvoimaryhmä esittää valtuustolle vuosittain elokuun lopussa arvion strategian toteutumisesta ja täsmennystarpeista elinvoimanäkökulmasta; tarkastuslautakunta arvioi kunnan toimintaa hallinnon ja talouden näkökulmasta

3. Toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutuminen

3.1 Kunnanhallitus

Yleishallinnon toiminnan tavoitteet saavutettiin osittain. Tavoite menojen osalta on ollut, että nettomenot pysyvät Pohjois-Savon kuntien alhaisimpien joukossa. Tilastotieto: nettomenot vuodelta 2019 on ollut 155 euroa/asukas, Vesanto vuonna 2019 on 182 euroa/asukas. Tilastotiedon osalta ei ilmene onko kyseessä koko Suomen keskiarvo vai alin lukema.

Ravintokeskuksen ja koulukeskuksen ateriapäivän hinta alitti hieman talousarviotavoitteen (15,91 e), koulukeskuksen ateriahinta ylitti hieman (3,95 euroa) talousarviotavoitteen. Ruokapalvelujen toiminnan muutos yhden keittiön mallissa toimimiseen ravintokeskuksella on ajettu sisään ja tiloissa on opittu toimimaan, vaikka ravintokeskuksen toimi- ja varastotilat eivät ole suunniteltu näin suurille valmistusmäärille. Laitekanta on osin vanhaa ja eikä vastaa aina tarpeita. Uuden koulun suunnittelun yhteydessä odotetaan, että saadaan mahdollisuus jakaa toimintoja toiseen keittiöön. Koulujen sulkeminen ja päivähoidon asiakasmäärän pienentyminen vaikuttivat osaltaan ruokapalvelun tulokseen.

Asiointiliikenne kyliltä kuntakeskukseen turvattiin vähintään kerran viikossa. Asiointiliikenteen lisäksi on ollut mahdollista käyttää koulukuljetuksia asiointiin

soveltuvin osin. Koulu- ja asiointikuljetukset on kilpailutettu kesällä 2020 San-sian toimesta. Syksyllä 2020 kilpailutettiin myös Vammais- ja sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetukset. Kilpailutus nosti kaikkia kuljetushintoja.

Yleishallinnon toimintakulut ylittivät talousarvion 14.203 eurolla (0,53 %). Toimintatuotot ylittivät talousarvion 287.413 eurolla (25,5 %).

Elinkeinotoimen toiminnalliset tavoitteet voidaan arvioida toteutuneen riittävässä määrin. Tavoitteiden kohdalta ilmeni toteuma tilinpäätöskirjasta. Elinkeinotoimen toimintakulut alittivat talousarvion 25.611 eurolla (13,9 %). Syynä kustannusten alittumiseen oli se, ettei kuntamarkkinointi käynnistynyt siinä laajuudessa kuin talousarviota laadittaessa oletettiin. Lisäksi yritysten kehittämisavustuksia haettiin oletettua vähemmän.

Elinkeinotoimen toimintamenot alittivat talousarvion 30.585 eurolla (14,7 %).

Lomituspalvelujen toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina.

Maaseututoimen toimintamenot alittivat talousarvion, 56.633 euroa (7,1%). Maa-seutuhallinnon toiminnat ovat toimineet riittävän hyvin.

Tarkastuslautakunta arvioi, että yleishallinnon toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.2 Perusturvalautakunta

Perusturvan yleistavoitteena on ollut tuottaa perusturvan toimialalla laadukkaita, kustannustehokkaita ja vaikuttavia palveluita kuntalaisille. Tavoitteena on ollut myös selvittää kuntien mahdollisuudet tuottaa sosiaalipalvelut yhteistyönä. Valmistelussa huomioidaan paikallinen erityisyys. Lisäksi mm. hyödynnetään palvelutuotannossa hoivateknologian mahdollisuuksia entistä tehokkaammin. Paikantavien turvapuhelimien lisäksi käyttöön otettiin videopuhelulaitteita kotihoidon etätarkastuskäyntejä varten. Perusturva tuotti laadukkaita ja vaikuttavia palveluita Covid19-pandemian aiheuttamista poikkeusoloista huolimatta.

Sosiaalityön ja toimeentuloturvan toimintakulut toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti, alitus 16.028 euroa (1,7 %). Toimintatuotot alittivat talousarvion 26.512 eurolla (23 %). Asetetut toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet lähes kaikilta osin.

Kotihoito-, vanhus- ja erityispalvelujen toimintakulut alittivat 156.091 euroa valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion (2,72 %). Toimintatuotot olivat 214.268 euroa vähemmän kuin talousarviossa (11,4 %). Asetetut toiminnan tavoitteet ovat osittain toteutuneet. Kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen yhdistyminen on edistynyt: koko perusturvassa on käytössä sama TVA, esimiesten yhteiskäyttöä on lisätty ja yhtenäiset kriteerit on otettu käyttöön ikäihmisten palveluissa vuoden 2020 alussa. Ostopalvelujen nollatasoon ei ole päästy.

Terveystuon toimintakulut ylittivät 395.832 eurolla muutetun talousarvion (6,74 %). Terveystuon menot ovat suuruusluokaltaan 6,271 milj. euroa,

joka on lähes saman verran kuin kunnan toteutuneet verotulot vuonna 2020 (6,265 milj. euroa).

Tarkastuslautakunta arvioi, että perusturvalautakunnan alainen toiminta on pääosin järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.3 Sivistyslautakunta

Yhtenäiskoulu on toiminut väistöiloissa 1.8.2017 alkaen vuosiluokkien 6 - 9 ja lukion osalta. Lisäksi vuosiluokkien 1 - 5 oppilaiden ruokailu ja koviin materiaalien käsityön opetus ovat väistöiloissa.

Sivistystoimen hallinnon toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet koronaepidemian aiheuttamista poikkeusoloista huolimatta. Teams-palaverit ja erilaiset sähköiset sovellukset tulivat olosuhteiden pakosta tutuiksi ja toimivuutensa vuoksi pysyväksi osaksi palaverikäytäntöä ja yhteydenpitoa.

Varhaiskasvatuksen toimintakulut alittivat 105.688 euroa talousarvion (13,2 %). Toimintatuotot toteutuivat 1.017 euroa yli talousarvion (1,4 %). Tilinpäätöskirjalta ilmenee päivähoidon tai esiopetuspaikan hinta/pv vuodelta 2020, mutta aiemman vuoden tiedot eivät ilmene. Tähän toivotaan edelleen täsmennystä. Tavoitetasona on käytetty vuoden 2018 tilinpäätöksen tietoja. Tähän verrattuna perhepäivähoiton hinta on alempi kuin tavoitetaso, mutta ryhmäperhepäivähoiton ja päiväkodin hinnat ovat korkeammat kuin tavoitetason 2018 hinnat.

Perusopetuksen toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 10.938 eurolla (0,53 %). Toimintatuotot toteutuivat hieman muutettua talousarviota paremmin, poikkeama 37.138 euroa. (10,9 %). Perusopetuksen asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida saavutetun väistöiloissa toimimisesta huolimatta.

Keskiasteen koulutuksen toimintakulut toteutuivat 60.441 euroa muutettua talousarviota pienempinä (9,2 %). Toimintatuotot toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti. Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen.

Aikuiskoulutuksen toimintakulut ylittyivät 12.975 eurolla talousarvion (22,8 %). Toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen riittävässä määrin. Koronapandemia hankaloitti merkittävästi toimintaa, kun lähiopetus jouduttiin keskeyttämään. Osa kursseista järjestettiin etänä ja osa siirrettiin syksyyn.

Vapaa-aikatoimen toimintakulut toteutuivat 50.453 euroa ali muutetun talousarvion (9,47 %). Toimintatuotot toteutuivat 3.151 euroa talousarviota suurempina (12,8 %). Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen. Vapaa-aikatoimen osalta tilinpäätöskirjassa voisi olla vertailutietoja edelliseen vuoteen ja muihin vastaaviin kuntiin.

Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistyslautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.4. Ympäristötoimi

Ympäristöosaston tulosalueita ovat rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja yksityistietoimi.

Rakennusvalvonnan toimintamenot alittivat 19.192 eurolla talousarvion (18,8 %). Toimintatulot ylittivät talousarvion 7.203 eurolla (72 %). Lupamaksutuottoja tuli arvioitua enemmän, tähän vaikutti uusi rakennusvalvonnan taksoitus, joka tuli voimaan loppuvuodesta 2019.

Yksityistietoimen toimintamenot ylittivät talousarvion 6.159 eurolla (24,4 %).

Ympäristönsuojelun toimintamenot alittivat hieman talousarvion, 2.154 eurolla (8,4 %). Toimintatuotot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Lupa- ja valvontamaksut on harmonisoitu alueella.

Kokonaisuutena ympäristötoimen talous toteutui talousarviota paremmin.

5. Kunnan ja kuntakonsernin talouden toteutuminen

5.1 Kunnan talous

Toimintatuotot vähenivät 230.228 euroa edellisvuodesta (7,2 %) 2,958 miljoonaan euroon. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta (1,2 %) 18,938 miljoonaan euroon, kasvua 228.725 euroa edellisestä vuodesta. Toimintakate heikkeni 458.953 euroa ja oli -15,980 milj. euroa.

Verotuloja kertyi kaikkiaan 6,265 milj. euroa, 381.496 euroa enemmän kuin vuonna 2019. Valtionosuudet kasvoivat 1.323.428 euroa edellisestä vuodesta. Verotulot toteutuivat lähes talousarvion mukaisena ja valtionosuudet toteutuivat huomattavasti, 837.313 talousarviota parempana. Alkuperäisessä talousarviossa verotulot olivat 6,225 miljoonaa euroa ja valtionosuudet 10,116 miljoonaa euroa.

Muita rahoitustuottoja saatiin 13.560 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Korko- ja muut rahoituskulut olivat 17.530 euroa isommat kuin edellisenä vuonna. Korkotulot ja muut rahoitustuotot olivat 16.072 euroa suuremmat kuin talousarviossa. Korkokulut ja muut rahoituskulut olivat 4.477 euroa suuremmat kuin talousarviossa.

Tilinpäätöksen keskeinen tunnusluku, vuosikate, 1.399.374 euroa, oli 1.242.001 euroa eli huomattavasti parempi kuin vuonna 2019. Vuosikate oli muutettua talousarviota 1.009.514 euroa parempi. Tilivuoden vuosikate riitti kattamaan 627.798 euron suunnitelman mukaiset poistot.

Tilikauden tulos oli 771.575 euroa ylijäämäinen.

Toiminnan ja investointien rahavirta rahoituslaskelmassa oli 752.731 euroa positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta oli

1.784.000 euroa, edellisenä vuonna luku oli -587.000 euroa. Investointien tulorahoitusprosentti parani edellisestä vuodesta 12,64 %:sta 199,03 %:in.

Pitkäaikaisten lainojen kasvu oli 1.370.000 euroa ja lyhytaikaiset lainat vähentyivät 1.000.000 euroa. Omavaraisuusaste parani jonkin verran edellisestä vuodesta (50,22 ja ed vuonna 48,32), suhteellinen velkaantuneisuus muuttui hieman (47,80 ja ed vuonna 49,69). Lainakanta vuoden lopussa oli 7,606 milj. euroa, eli 3.855 euroa per asukas, edellisenä vuonna lainakanta oli 7,237 milj. euroa ja 3.593 euroa per asukas.

Korona-avustuksia kunta sai vuonna 2020 yhteensä 457.594 euroa. Harkinnanvaraista tukea vuona 2020 kunta sai 280.000 euroa. Ilman näitä avustuksia kunnan ylijäämä olisi ollut vain 33.981 euroa.

Edellisen vuoden metsänmyyntitulojen virheen korjaus 403.150 euroa, joka havaittiin vasta tilinpäätöksen 2019 vahvistamisen jälkeen, tehtiin olennaisuuperiaatetta noudattaen tilinpäätökseen edellisen vuoden yli/alijäämätilin kautta. Samalla on lomapalkkavelkoja oikaistu 80.909 euroa, joten vaikutus tällä edellisen vuoden ali/ylijäämiin on yhteensä 322.240 euroa. Tästä on selvitystä tilinpäätöksen liitetiedoissa.

5.2 Kuntakonsernin talous

Konsernin toimintatuotot paranivat hieman edellisestä vuodesta ja myös toimintakulut kasvoivat jonkin verran edellisestä vuodesta. Kulut kasvoivat kuitenkin hieman tuottoja enemmän, joten toimintakate heikkeni jonkin verran. Kun verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen ja -kulujen muutosvaikutus huomioidaan, niin konsernin vuosikate parani huomattavasti edellisestä vuodesta. Konsernituloslaskelman tulos on ylijäämäinen 834.763 euroa, edellisen vuoden alijäämä oli 876.457 euroa.

Konsernin taseen tunnusluvut kehittyivät samaan suuntaan kuin emokunnan vastaavat tunnusluvut. Konsernin omavaraisuusaste parani hieman (39,50 %) edellisestä vuodesta (37,74 %) ja suhteellinen velkaantuneisuus oli 62,10 %, kun se oli edellisenä vuonna 63,88 %. *Tämä tunnusluku ylittää yhden kriisikuntakriteeritunnusluvun (pitäisi olla alle 50 %) (Kuntalaki 118 §).* Konsernin vieraan pääoman määrä lisääntyi 17,825 milj. eurosta 18,466 milj. euroon. Kuntalaista kohti laskien lainakanta kasvoi 8.060 eurosta 9.360 euroon asukasmäärän pienentymisestä johtuen.

Kunnan tuloveroprosentti oli vuonna 2019 21,5 % ja vuonna 2020 21,5 %. Koska kunnan tuloveroprosentti on 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin oletettavasti kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (vuonna 2019 19,9), *täyttyy kriisikuntakriteeristön toinen kriteeri.*

Voidaan sanoa, ettei Vesannon kunnan taloudellinen asema ole aivan sellainen, mitä tarkoitetaan kuntalain 118 §:n erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevalla kunnalla. Kriteeristön tunnuslukujen osalta täyttyy Vesannon kunnan tilinpäätösluvuista tuloveroprosentin ja suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvut ylittävät asetetut raja-arvot. Tämä kriisikuntatunnuslukukriteeri ei kokonaisuudessaan täyty. Vuonna 2020 kriisikuntakriteeristö on muuttunut, ja tällä

hetkellä on käytössä kahdet kriisikuntakriteerit. Kunnalla on taseessa kattamaton alijäämää 31.12.2020 yhteensä 67.892 euroa.

6. Investoinnit

Kunnan talousarvion mukaiset investointimenot olivat 750.000 euroa. Investointien toteutuma oli yhteensä 703.084 euroa, joten toteutumisaste oli 93,7 % talousarviosta. Toteutuneista investoinneista ja talousarviomuutoksista on annettu tilinpäätöskirjassa yksityiskohtainen selvitys.

7. Henkilöstö

Toimintakertomukseen sisältyvässä henkilöstöosassa on kerrottu henkilöstöön liittyviä tietoja vuodelta 2020. Se antaa vertailevaa tietoa mm. henkilöstökuiluista, henkilöstön määrästä, koulutuksesta, työkykyä ylläpitävästä toiminnasta, ikärakenteesta, eläköitymisestä ja poissaoloista.

Kuntaan palvelussuhteessa olleen vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa yhteensä 124 henkilöä (edellinen vuosi 142).

Sairauspoissaolojen määrä (2.336 pv) laski edellisestä vuodesta (2.686 pv). Sairauspoissaolojen määrä henkilöä kohden on 18,83 (edellisenä vuonna 18,91 päivää per henkilö) eli taso pysyi aikalailla samana suoraan taulukon luvuilla lasketuna.

Henkilöstön ikääntyminen tuo haasteita kunnan henkilöstöpolitiikalle. Eläkkeelle siirtyy vuoteen 2026 mennessä 29 henkilöä. Henkilöstöosassa ei ole kerrottu henkilöstön keski-ikää.

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään tilinpäätöksen henkilöstöosiota Kuntatyönantajan suosituksen suuntaan.

8. Yhteenveto

Ylijäämäinen tilinpäätös paransi kunnan taloutta. Taseen kertyneet alijäämät aiemmilta vuosilta olivat 1.161.707 euroa ja vuoden 2020 ylijäämän myötä 31.12.2020 alijäämää on 67.892 euroa. Alijäämät tulee kuntalain 110.3 §:n mukaan olla katettuna neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien eli viimeistään 31.12.2023.

Edellisen vuoden arviointikertomuksella on tuotu esille, että pro Economica Premiumilla ei ole varapääkäyttäjää. Saadun selvityksen mukaan ohjelmaan nimettiin huhti-toukokuussa 2020 varapääkäyttäjää, joten asia on nyt kunnossa.

Ikääntyvän henkilöstön määrä lisääntyy kunnassa ja henkilöstön jaksamisen tukemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Kuntien yhteistyötä tulee edelleen tiivistää mahdollisuuksien mukaan.

Tarkastuslautakunta kannustaa etsimään edelleen uusia toimintamalleja, säästöjä ja tulonlähteitä kunnan talouden vahvistamiseksi.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta on pystynyt huolehtimaan kunnan asukkaiden palvelutarpeista edelleen hyvin koronapandemiasta huolimatta.

Tarkastuslautakunta toivoo kaikilta kuntalaisilta edelleen aktiivisuutta ja ns. yhteen hiileen puhaltamista, että kunnan taloudellinen tilanne saataisiin edelleen kohentumaan tulevina vuosina ja kunnan sekä kuntakonsernin talous saadaan tasapainoon kuntastrategiaa toteuttamalla.

Tarkastuslautakunta esittää kunnan luottamushenkilöille ja työntekijöille kiitokset kunnan hyväksi tehdystä työstä.

9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2020 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Vesannolla 1.6.2021

Osmo Korhonen
puheenjohtaja

Jaana Koskinen
varapuheenjohtaja

Anneli Simonen
jäsen

Toomas Alviste
jäsen